

Krapar and Kink
Գրաբար եւ Գինի

Session: November 17, 2021
Presenter: Ashley Bozian
Subject: Violent and graphic scenes in medieval Armenian histories

Text 1: from *The History of Taron*
Պատմութիւն Տարաւնոյ

Author: Yovhan Mamikonean
Յովհան Մամիկոնեան

147 Իսկ նոցա ժողովեալ ի տաճար մի՝ ընդ գինի մտին:

148 Եւ Վահանայ առեալ զմախաղն, ուր քիթքն եւ թլփատքն կային, ետ բերել ծառայի մի առաջի նորա: 149 Իսկ նորա զարհուրեալ՝ ասէ . «Ձի՛նչ է այդ, պատմեա՛ ինձ»: 150 Եւ նա կարգաւ պատմեաց նմա , զոր ինչ արարեալ էր: 151 Իսկ նորա բարկացեալ, առեալ զտէգն ի ձեռանէ ծառային՝ կամէր հարկանել զՎահան: 152 Եւ նորա ձգեալ զձեռն իւր ի սուրն, որ առաջի կայր , կտրեաց զթլփատն նորա եւ եդ ի բերան նորա , եւ ասէ . «Դո՛ւ ես, որ թշնամանէիր զԱստուած եւ զկրանաւորսն իմ սպանանել ետուր՝ զսիւնսն աշխարհի»: 153 Եւ զքիթսն ետ տեսանել աչացն, եւ պատառեալ զփորն՝ ետ ծառային հանել զլեարդն եւ դնել ի բերանն: 154 Եւ հարեալ զդանակն ի փողսն՝ ետ թողուլ ի ցից: 155 Եւ մինչ լոկ որ զթլփատն կտրեաց, ասէ. «Տո՛ւր բանից նիշ եւ պատուեր ի Պարսիկն, որ յԱպահունիս , եւ ես ապրեցուցանեմ զքեզ»: 156 Եւ նա տուեալ բանս բազումս եւ պատուեր երդմամբ ասացեալ, զոր նա եւ նա միայն գիտէին: 157 Եւ իբրեւ ասաց զիրսն, առեալ զդանակն՝ եհար ի սիրտն, եւ անդէն մեռաւ:

(Source: https://digilib.aua.am/book/1533/1862/15563/Պատմութիւն_Տարաւնոյ)

Text 2: from *The Epic Histories*
Բուզանդարան Պատմութիւնք

Author: Pawstos Buzand
Փաւստոս Բուզանդ

Իբրեւ էր բանակն Շապիոյ թագաւորին Պարսից ի գաւառն Բագրեւանդայ յաւերս քաղաքին Չարեհաւանի, զոր յառաջնունն եկեալք զօրքն Պարսից աւերեցին, եւ ածին ժողովեցին առաջի թագաւորին Պարսից զամենայն գերին մնացորդաց աշխարհին Հայոց, ապա հրաման տայր թագաւորն Պարսից Շապուհ, զամենայն այր ի չափ հասեալ կոխան արարեալ փղաց, եւ զամենայն զկին եւ զմանուկ հանել ընդ ցից սայլից: Հազարք հազարաց եւ բիրք բիրուց սպանին, զի ոչ գոյր թիւ կամ համար սպանելոցն. եւ զկանայս ազատացն եւ նախարարացն զփախուցելոցն հրաման տայր ածել յասպարեզն՝ որ էր ի Չարեհիվան քաղաքի: Եւ հրաման տայր հոլանել զամենայն ազատ կանանին, եւ նստուցանել եստի անտի ասպարիսին. եւ ինքն Շապուհ արքայ հեծեալ ի ձի, արշաւակի անցաներ առ կանանովն. եւ որ յակն

գային, մի մի ի նոցանէ պղծեալ ի խառնակութիւն տաներ առ ինքն: Քանզի մօտ յասպարէսն հարեալ էր խորանն, յոր առեալ մտաներ գործել զանօրէնութիւն. եւ այնպէս զբազում աւուրս առնէր զայն ընդ կանայսն: Եւ զազգն Սիւնեաց տոհմին զամենայն զայր ի չափ հասեալ կոտորեցին, եւ զկանայս սպանին. եւ զամենայն մանր մանկտիսն ներքինիս հրամայէր առնել, եւ խաղացուցանել յերկիրն Պարսից: Եւ առնէր զայս ամենայն վասն վրիժուցն Անդուկայ, որ եղև պատերազմ ընդ Ներսէս արքայ Պարսից:

(Source: <https://digilib.aua.am/book/310/315/6513/Պատմութիւն Հայոց>)

Text 3: from *The Epic Histories*
Բուզանդարան Պատմութիւնք

Author: Pawstos Buzand
Փաւստոս Բուզանդ

Պապ որդին Արշակայ ծնաւ ի մօրէն Փառանձեմայ սիւնւոյ, որ էր լեալ կին Գնելոյն. զոր եսպան արքայն Արշակ, եւ առ զկին նորա Փառանձեմ իւր կին, եւ ծնաւ ի նմանէ որդի՝ որ կոչեցաւն Պապ: Եւ եղև իբրև ծնաւ զնա մայրն իւր, քանզի անօրէն մարդ էր եւ ամենեւին յԱստուծոյ ոչ երկնչէր, նուիրեաց զնա դիւաց. եւ բնակեցին դեւք բազումք ի մանուկն, եւ վարէին զնա ըստ կամաց իւրեանց: Մնաւ եւ աճեաց, եւ գործեր զմեղս, զպոռնկութիւն, զպղծութիւն ստուազիտութեան եւ զանասնագիտութիւն, եւ զազրալի զարշուրթիւն. բայց կարի զարուագիտութիւն: Դարձեալ ինքն իզանայր այլոց, եւ այսպէս մըմկեալ թաւալեալ էր:

Եւ երբեմն իբրև զգաց մայր նորա զարուագիտութիւնն, եւ ոչ կարացեալ համբերել պարսաւանացն վատանուանութեանն, ասէ ցտենեկապան որդւոյն իւրոյ, թէ յորժամ նա խնդրեսցէ ի պղծութիւն զարսն՝ ընդ որ սովորն է անկանել, դուք զիս ի ներքս կոչեսջիք: Յորժամ պատանեակն Պապ ինքն ընդ անկողին մտեալ՝ խնդրէր զարսն ի պղծութիւն, եմուտ մայր նորա եւ նստաւ զառաջեաւ նորա՝ իւր որդւոյն: Ապա սկսաւ ճչել վայել պատանեակն, եւ ասէ ցմայր իւր. Յարիցես զնասցես ի բաց, զի մեռանիմ խորովիմ կսկծիմ պայթիմ, թէ ոչ յարիցես զնասցես ի տանես: Իսկ մայրն ասէ՝ թէ ոչ զնասցեալ ելից ի տանէ աստի: Իսկ նա հաղ քան զհաղ ճչէր, բազմացուցանէր զվայելն: Իսկ մայրն նայեցեալ տեսանէր աչօք իւրովք օձք սպիտակք, զի պատեալք էին զգահոյիցն ոտամբք, եւ ճապատէին ի վերայ պատանեկին Պապայ, մինչ դեռ ընգողմանեալ էր նա. կայր ի մահիճսն, վայէր եւ խնդրէր զպատանեակսն ընդ որ սովորն էր գիտանալ: Իսկ մայրն գիտացեալ յիշեաց զայն, որոց ի ծննդեանն նուիրեաց զորդին իւր. գիտաց թէ նոքա են, որ ի կերպարանս օձիցն ճապատէին զորդւովն իւրով. յարտասուս հարեալ՝ ասաց. Վա՛յ ինձ, որդեակ իմ. զի քեզ տագնապ էր, եւ ես ոչ գիտէի: Յարուցեալ զնաց եթող զտեղին, կատարել զպէտս ցանկութեանն:

Եւ այսպէս դիւօք վարեալ, յայսպիսի գործս զամենայն աւուրս կենաց իւրոց ըմբռնեալ Պապն որդին Արշակայ, մինչ եհաս ի թագաւորութիւնն, մինչեւ ի մահ իւր:

(Source: <https://digilib.aua.am/book/310/315/6499/Պատմութիւն Հայոց>)